

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Františkanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.60, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov
ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Šelenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstotnica 30 vin., pogojen prostor, poslana : in reklame 40 vin. — Inzerate, sprejema upravništvo. Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštne proste.

Štev. 305.

V Ljubljani, v četrtek dne 13. junija 1912.

Leto II.

Nova vojaška služba.

Prečedni avstrijski vladi se z brambno reformo naenkrat mudi, kakor da bi morala vsa ta ljuba Avstrija hipoma poginiti, če ne dobi veliki baron Heindold brambno reformo natančno tisto uro, ko jo zahteva. V Avstriji je vse sumljivo, kar prihaja od zgoraj, zakaj ta država še ni imela nobene vlade, ki bi bila smatrala za svojo prvo nalogo, da ugotovi ljudskim potrebam. Vsi raznovrstni grofi in baroni, ki nam jih pošilja božja jeza za ministre in varuhe, imajo o državi svoje posebne paradokse pojme in govoričijo o »državnih potrebah«, kakor da je država nekakšna imaginacija, nekaj breztesnega, nekaj izvenčloveškega, samo v njihovih modrih glavah živečega. Zato je opravičeno največje nezaupanje napram vsemu, kar zraste na zeljniku avstrijske vlade.

Več kakor sumljiva je pa naglica z brambno reformo. Gospodje Stürgkh, Heindold e tutti quanti pripisujejo pač vsemu avstrijskemu ljudstvu toliko politične zrelosti in toliko političnega znanja kolikor svojim aristokracijam in sicer bi se morali naravnost sramovati, da glumijo naenkrat neko nujnost, katere nikoli ni bilo in katere sami še nikoli niso čutili.

Zakaj vprašanje je to: Ali je ta slavna brambna reforma, od katere je baže odvisna eksistenca Avstrije, od ~~same~~ Ta inenitna reč se vendar vleče že leta in leta, pa se ni še nikoli mudilo. Ko je bil v Avstriji znani poljski slahčič Baden ministrijski predsednik to je bilo leta 1898., je šlo že za brambno reformo in že takrat so militaristični krogi trdili, da so z njo zvezani najsvetejši interesi monarhije. Militarizmu so namreč njegovi interesi vedno najsvetejši. Samega sebe smatra za najvažnejšo institucijo sveta, za edino oporo države, za varuha domovine, za ideal vseh idealov. In od tod izvaja pravico, da sme zahtevati vsako žrtev, ki mu pride na misel in da mora ljudstvo še hvaliti nebesa, če ga blagovolji militarizem izsesati do kosti.

Tedanje vlade niso imele o militarizmu nič drugačnega mnenja kakor sedanja. Tudi one so mu služile, kakor da so nastavljen in plačane le zato, da ga reče. Pa vendar je od tistega časa lahko minilo 14 let brez brambne reforme, ne da bi bila propadla država in tudi oboženi moloh ni shujšal pri tem. Vladi same niso storile ničesar, da bi se bila rešila ta reč, in nikjer ni bilo opaziti, da bi se jim bilo kaj mudilo.

Stirinajst let so gospodje lahko čakali in nobene nevarnosti ni bilo. Stirinajst let so lahko čakali in Avstrija je celo izvršila v tem času aneksijsko in se pripravila za vojno, ki je grozila zaradi spretnosti naše diplomacije. Stirinajst let je šlo, ne da bi se bilo sploh kaj zgodilo; zdaj pa bi se imele sprožiti vse nebeske strele, če se zamudi brambna reforma le za teden dni!

Kdo naj to verjame baronu Heindoldu in njegovim poveljnikom? Čemu igrajo to komedijo? Čemu žuga gospod ministri celo s § 14? Nemara se bo to lože razumelo, če pogledamo, kaj je pravzaprav na strani.

Avstrijski parlament je sedaj takorekoč čisto spodoben in tudi dovolj priden. Dela se v zbornici, dela se v odsekih, resne obstrukcije ni nikjer, če odstejemo to, da je delala vlada pasivno resistenco proti stažbeni pragmatiki, in zakonodajno delo se rešuje povsem normalno. Tudi proti brambni reformi ni bilo nobene obstrukcije in sploh ni bilo opaziti, da bi jo kdo zavlačil. Toda ta reforma je na vsak način velika reč; kdor jo smatra za dobro, krasno in sladko, in kdor jo šteje za obremenitev ljudstva, mora priznati, da ne gre za majhne reči. Doslej daje Avstro-Ogrska vsako leto 103.000 rekrutov za vojsko, Avstrija pa še 14.500 rekrutov za domobranstvo. Novi zakon pa zahteva 159.000 vojaških in 27.000 domobrantskih rekrutov. To gotovo niso majhe solze, in tudi osemdeset milijonov, kar bo veljala ta reforma, je denar.

Parlament pa nemara tudi ni kar za to na svetu, da mu predložijo par generalov svoje zahteve, in da se državni zbor pokriža in pravi »amen«. Brezobzira na stališče, katero kdo zavzema napram tem zahtevam, ima parlament proketo dolžnost, da natančno pregleda in preštudira vse določbe, vse izpremembe, ter da izreče o njih svoje mnenje vsaka stranka in vsakdo, ki ima o njih kaj povedati. Popolna svoboda besede je v državnem zboru tem potrebnija, čim važnejša je zadeva, za katero gre.

Visoka in previsoka vlada trdi, da je stvar neizogibna; gospod Heindold je deklariral o ugledu države, o njenih zveznih interesih, o njegovem položaju kot veselja, izčrpal je sploh ves besednjak visoke politike. Rečimo za trenutek, da ima baron Heindold prav; če je prepričan o tem, tedaj ne razumemo, čemu tako sili. Mi n. pr. ne verjamemo, in dobro vemo, da je v Avstriji še na tisoče ljudi, ki mu tudi ne verjamejo. Ne verjamemo, da je potrebna taka silna pomnožitev, ne verjamemo, da ne more domobranstvo živeti brez posebne artilerije, ne verjamemo, da je treba izobraževalno dobo nadomestnih rezervistov

razširiti na deset tednov; zakaj torej godrnja baron Heindold, če hoče parlament govoriti o teh rečeh? Če je mogoče prepričati one, ki danes ne verjamejo, se bo to zgodilo le tedaj, ako se bo govorilo in dokazalo. Heindoldova naglica pa je najslabše izpričevalo za reformo. Z njo se izreka, da se vlada ne upa nikogar prepričati. Gospod minister ne mara debate, ker se boji, da bi se marsikomu odprle oči o slabostih in zanikrnostih vladnega izdelka. Gospod baron prijema stranke za grlo in kliče: »Glasujte! Ne debatirajte, ne študirajte, ne iščite spoznanja in prepričanja, ampak glasujte!«

Čimbolj vlada sili, tem sumljivejša je torej vsa stvar. In kako naj bi bila drugačna? Reforma prinaša sama nova bremena, edina odškodnina, ki jo daje ljudstvu, je takozvana dveletna služba. Ta pa — ni nikakršna dveletna služba. Vladi bi moralo biti naravnost sram, da prihaja s takim trikom pred državni zbor. Če se generalno govori o dveletni službi, mora vsak človek normalnega razuma misliti, da bodo sinovi ljudstva poslej samo dve leti služili pri vojakih. Prepričani so, da je tudi to preveč, ne le z ljudskega, ampak tudi z vojaškega stališča. Kar potrebuje popravek vojak, se vse lahko nauči v enem letu, saj so vsi pri domobranci celotno samo podčastniki ostajali celo leto v službi in vedno je bilo slišati, da je domobranstvo vzorno izvežbano. Ali ker vemo, kako težko je v Avstriji doseči temeljito reformo, bi smatrali že dveletno službo za napredek. Toda morala bi biti res splošna dveletna; v skrajnem slučaju bi se lahko pretrpele kakšne posamezne izjeme. Brambna reforma pa določa v resnici triletno, deloma štiriletno službo, dveletna je pa le izjema za posameznika. Kako je vladni načrt izvršil to čarovnijo z dveletno službo, ki traja tri leta, je znano. Na papirju velja »načeloma« dveletna služba. Ali vsi, ki imajo opraviti s konji, huzarji, dragonci, ulanci, jezdnimi artileristi imajo služiti tri leta, mornarji štiri leta. Že to je toliko izjem, da je dveletno pravilo razbito. Pa tudi pri infanteriji velja dveletna služba le za manjšino; zakaj vsi podčastniki imajo služiti tretje leto, ravno tako pa tudi toliko navadnih vojakov, kolikor je podčastnikov.

In po kakšnem načelu bodo izbirali vojak za tretje leto? ... Enostavno po stotnikovi volji. Vojak ne bo imel prav nobene direktive, po kateri naj bi se ravnal, da bi šel po drugem letu lahko domov. Če je pameten in sploh kaj vreden, pride v nevarnost, da postane korporant; tedaj mora itak služiti tretje leto, ker je dosegel tako visoko stopnjo. Če pa se zameri stotniku kakorkoli, ga bo pridržal tretje leto kot navadnega vojaka. Enemu je podaljšana služba »nagrada«, drugemu pa »kazen«.

To prekrasno reformo pa naj državni zbor kar vrže iz sebe, ne da bi jo ogledal, ne da bi jo premedl. Hitro hitro naj glasuje zanjo, ker se gospodu baronu neznansko mudi. Kako da se vladi še mudi z drugimi rečmi, n. pr. s starostnim zavarovanjem? Preskrba obnemogljivih delavcev je nemara tudi važna reč. In med socialnim zavarovanjem in brambno reformo je šeta razlika, da se je o zavarovanju v zadnjem državnem zboru in v raznih svetih toliko razpravljalo, da mora biti zadeva res že vsem poslancem znana in jasna, brambna reforma pa je prišla komaj pred par tedni v odsek. Toda tam velja za vlado »načelo«, da je treba vse natančno študirati, tukaj pa misli, da je vsako študiranje nepotrebno.

Pri brambni reformi bo ljudstvo lahko spoznalo politične stranke. Po njih vedenju v tem militarističnem vprašanju jih bo lahko sodilo.

Tisza je res blazen.

Vest nas peče in nam ne da miru: Njega ekselenciji gospodu grofu Stefanu Tiszi smo nemara delali krivici. Ne! Čisto gotovo smo mu jo delali. Njega madjarske grofovske ekselencije ni hudobec, ni terorist, ni tiran; le usmiljenja vreden bolnik je, in vsa krivda zadane one, ki ga niso s krščansko ljubeznijo spravili tja, kamor spada, namreč v norišnico. Zakaj če je gospoda grofa Stefana zadel ta pretresljiva nesreča, da se mu je omračil um, se vendar ne more trditi, da se je zmešalo tudi Lukacsu in vsem njegovim kompanjonom ter vsej mameluški stranki po milosti Klueha Hedervarya. Med vso to množico kolikortoliko pametnih, ali pa vsaj zdravih ljudi bi se jih bilo moralo najti vsaj nekoliko, ki bi bili razumeli, kaj in kako. Pa bi bili morali poskrbeti, da dobi ubogi Tisza tisto nego, do katere ima pravico vsak bolnik.

Kako da je blazen? ... Prav tako kakor so bili blazni oni rimski Cezarji, ki so smatrali sami sebe za bogove in postavili svoje kipe v hrame, da jih ljudstvo obožuje. Tudi obžalovanja vredni Tisza govori sam o sebi tako prevzetno, kakor more govoriti samo blazen človek. Tudi močno pijanemu človeku zdrknejo vsi take absurde baharije iz ust; ali alkoholizem je tudi neka stopnja blaznosti.

Ogrski državni zbor, oziroma tisti policijski ostanek, ki si po krivici lasti ime državnega zbora, je »sklenil« nov popravek. Da so

vladni bečari v ta namen porabili zopet vsa lopovska sredstva terorizma, s katerimi so se že doslej proslavljali, ni nič čudnega več. Ob pol 8. jutraj so postavili pred parlament dva bataljona pehote, bataljon domobrancev in dva eskadrona huzarjev, ne glede na čedno armado policistov in žandarjev. Zdej imajo že prakso v teh bojnih manevrih, pa se jim je v razmeroma kratkem času posrečilo zaježiti vse prihode do parlamenta, tako da je bil groznomu sovražniku dohod popolnoma onemogočen. Vrhovno poveljništvo je imel policijski višji nadzornik Gercics, dodeljena pa sta mu bila dva uradnika državnega zbora, ki poznata groznega sovražnika.

Grozni sovražnik se je zbiral v kavarni »Orszaghaz«. Njegova armada je bila sestavljena iz opozicionalnih poslancev ogrskega državnega zbora. Njegova strategija ni bila prav posebna, zakaj generalni štab kralja Tisze je zvedel za njegov tabor in je postavil pred nevarno kavarno sedemdeset policistov, med njimi dvajset na konjih. Ko je grozni sovražnik zapustil svoje taborišče in prišel v bližino parlamenta, so ga čete sprejele z naperjenimi puškami. Najvišji policist Gercics pa je izdal z groznim glasom ukaz »Poslanci, ki so izključeni, naj se poberejo.«

Potem se je odigral navadni prizor: Poslanci so protestirali. Dejali so, da je to postopanje protipostavno, da se tepta ustava s petami, da je to nasilje, da je Tisza šuft in izdajalska svinja, da ni zakonito izvoljen predsednik, da so jih volilci poslali v državni zbor ... Vse to je bilo resnično, ali zalego ni, ker so trije bataljoni z dvema eskadronoma močnejši od vsakega protesta. Seveda so odšli z izključeni poslanci tudi tisti opozicionalci, ki niso bili izključeni.

Tako so bili torej vladni banditi v zbornici sami med seboj in so lahko brez vsake ovire počeli vse lopovščine in tatlarije, ki so jim prišle na misel. Zazdelo se je lumpom prjetno, da bi se igrali »parlament«. In kljub temu, da je bila vsa hiša obdana od vojaštva, tako da ne bi bila mogla niti mravljati prilezti vanjo, so napadli še vse hodnike s policiisti. Potem šele so se igrali. V ubogih možganih grofa Tisze se je porodila mala šala; oddal je predsedništvo. Morda ga ni veselilo, ker ni imel koga metati iz dvorane, zakaj v vsem parlamentu ni bilo ne enega opozicionalca. Na predsedniškovo mesto je sedel Tiszin hlapec Bethy. Neki Vadacz je vložil predlog, da se izpremeni pravilnik. Glavna vsebina tega predloga je ta, da stopetdeset poslancev lahko zahteva najnost za katerikoli predmet. In če je najnost sprejeta, so odvzeta opoziciji vsa sredstva, s katerimi bi se mogla uveljaviti pri dotičnem predmetu.

Jako zabavno je moralo biti, ko se je oglašil takozvani ministrijski predsednik Lukacz za besedo. Ta gospod ima res naslov ministrskega predsednika, le pomena nima nobenega, ker ga ima aristokrat Tisza tako na vrvi, da se ne more sam niti geniti. Zato je bil posebn dvajset, ko se je ta gospod Lukacz, ki mora za vsak kašelj prositi grofa Tiszo za doveljenje, imenoval »vodjo večine« in je v tej lastnosti izjavil, da »soglašajo z reformo.«

Celo debato so potem bečari imeli o tem predmetu. Govorila sta dva člana vladne stranke; neki Naydin in neki Vio. Če kdo ne ve, kakšni veličini sta ta junaka, ni nič treba, da bi ga bilo sram. Takih mamelukov je na Ogrskem še dovolj, in svet ne ve zanje.

Glavna točka te predstave pa je bila govoranca grofa Tisze. Mož je govoril kot navaden poslanec. In prav ta govoranca je živ dokaz, da ga je udaril gospod in zmedel njegov um. Tako more govoriti samo človek, ki je zbežal iz norišnice, ali pa je dozorel zanjo.

Ubogi bolnik je dejal med drugim to: »Od prvega časa svojega javnega delovanja sem se bavil z velikim problemom, z bojem zoper anarhistične simptome, ki se javljajo v ogrskem parlamentizmu. Kot mlad mož sem leta 1898. ponudil svojo službo v ta namen. Takrat nisem prišel do tega. Potem sem z malim upom na uspeh vstopil v boj še leta 1903. in 1904. kot ministrijski predsednik. V tem boju sem podlegel. Zdej, nekoliko let pozneje, sem vrgel v ta boj svoj »veliki, v tridesetletnem poštenem delu pridobil moralni kapital« (!!!). In če se mi je posrečilo dovesti ta veliki boj do zmage, ne bo v moji duši prostora za nobeno drugo čuvstvo, kakor za čuvstvo sreče, ponosa, in hvaležnosti do Boga, ki mi je dovolil udeležiti se tega boja.«

Kadarkoli se je Tisza prav debelo in neumno pehal, so planili mameluški pokonci in ploskali, kakor da so vsi enako blazni. Tisza sam pa je blazen. Kako bi mogel zdrav človek tako neznansko trapasto govoriti o svojem velikem moralnem kapitalu, zlasti ko je ves svet videl, da je ta kapital edino v nesramni maslinosti? Kako bi mogel človek tako absurdno zamenjavati svoje policijske hlapce z — Begom? Zakaj če je Tisza »zmagal«, mu ni pomagal Bog, ampak Pavlik in njegovi biriči, ki so metali opozicionalce iz zbornice.

Gospod grof je torej blazen. In če bečari tega ne opazijo, tedaj namenoma nočejo videti, ker je njegova blaznost njihova korist. Krščansko pa to nikakor ni, in čim bolj je Tisza nor, tem večji lumpi so tisti, ki bi ga imeli oddati v norišnico, pa ne store tega,

Aškerčeva zadnja pot.

Včeraj popoldne so bili telesni ostanki Antona Aškerca izročeni zemlji. Življenje živega pesnika je zlasti med Slovenci navadno trnjeva pot in tudi Aškerca je dodobrega spoznal to bridko resnico. Sele mrtvi poet je učakal zadostneje za mnogo bridkih ur in za mnogo trpljenja iz živih dni. Dostojno je bil pokopan Anton Aškerca, dasi je ostala politična strast tudi ob njegovem pogrebu živa in marsikdo, ki bi bil poklican pozabiti, da bi bil počastil samega sebe, če bi bil mrtvemu poetu izkazal zadnjo čast.

Aškerčevo truplo so včeraj ob 4. jutraj prepeljali iz deželne bolnišnice v »Narodni dom«, kjer so v prvem nadstropju nad stopniščem postavili oder. Vestibil in stopnišče je bilo dekorirano z živimi cveticami in zelenimi rastlinami, vhod v dvorano v prvem nadstropju pa je bil črno drapiran in izpremenjen v mrtvaško kapelo s svečami in cveticami. Po hodniku je bilo že v dopoldanskih urah mnogo vencev.

Od zgodnjega jutra pa do pogrebne ure je bilo skoraj neprekinjeno romanje ljudstva h pesnikovi krsti. Prihajali so ljudje vseh poklicev in stanov, iz mesta in iz okolice, pa tudi iz oddaljenih krajev. Mnogi so prinašali cvetlice, ta vrtno, oni poljske. Cela krdela so prihajala opoldne, ko so se zaprle tovarne in delavnice, prodajalne in pisarne.

Pogreb je bil določen za 5. popoldne, toda že uro prej se je začelo zbirati ljudstvo v velikanskih množicah v bližini »Narodnega doma«. Za reditelj se je pričelo težko delo, zakaj skrbeti je bilo treba, da se razvrsti sprevod in da pride red v kaos tisočih glav. Med tem ko se je spodaj iz valujoče množice razvila vrsta za vrsto, skupina za skupino, so prenesli zaprto krsto iz prvega nadstropja v vestibul. Pred hišo je čakal četveroprežni mrtvaški voz, frančiškanski pater je stopil pred krsto in opravil mrtvaški blagoslov, zbor ljubljanske pevske župe je zapel žalostinko — pred »Narodnim domom« je bila ceremonija končana. Krsto so položili na mrtvaški voz in

pogrebni sprevod

se je razvil na Bleiweisovo cesto. Na čelu je jahal oddelek »Ljubljanskega Sokola«, kateremu je sledilo dijaštvo z učiteljskimi zbori in sicer druga in prva državna gimnazija, potem realka in dekliški licej. Tukaj se je uvrstila v sprevod godba »Slov. Filharmonije«, kateri so sledila sokolska društva iz Ljubljane in drugih mest, s sedmimi zastavami na čelu. Potem so prihajale deputacije dijaških, pevskih, gasilnih in drugih društev.

V dolgi vrsti so se nosili

venci,

katerih je bilo 52, in sicer 37 različnih in 15 enakih. Darovali so vence različni zavodi, društva, korporacije, prijatelji in sošolci pokojnikov. Med njimi je bil en venci slovenskih socialistov, eden »Vzajemnosti« in eden državnih železnicearjev. Vence so poklonili tudi ljubljanska občina, »Matica Slovenska« in »Matica Hrvatska«, bosanski Slovenci muslimani, Svobodna Misel i. t. d. Petnajst vencev je nosila vrsta dijakinj z liceja; zvitji so bili iz lipovih vej in so imeli napise vseh Aškerčevih knjig.

Temu oddelku je sledil mrtvaški voz s krsto, ob kateri so korakali občinski uslužbenci z gorečimi svečami.

Krsti

so sledili pokojnikovi sorodniki, za njimi je šla deputacija občinskega sveta z županom na čelu, magistratno uradništvo, množestvelne deputacije, pa znanci, prijatelji, tovariši in častilci pokojnikov. Domača društva in zavodi so bili izredno številno zastopani. Med njimi so bile tudi delegacije »Vzajemnosti« v Ljubljani, »Vzajemnosti« v Šiški, železničarske organizacije, strokovne zveze in jugoslovanske socialno demokratične stranke. Iz Zagreba je bilo zastopano »Društvo hrvatskih književnikov« po g. Benešiću, »Matica Hrvatska« po dr. Bazali in hrv. nar. gledališče po gosp. Nučiču, bosanske mohamedance je zastopal Čamil Garib.

Ves sprevod je bil dva kilometra dolg, jo štel 7 do 8 tisoč oseb. Množica, ki je delala špalir po vsej dolgi poti od Narodnega Doma po Bleiweisovi cesti, Erjavčevi cesti, Gradišću, po Kongresnem trgu, po Wolfovi in Prešernovi ulici in po Dunajski cesti, se lahko ceni najmanj na 15 tisoč ljudi. Po ulicah, po katerih se je pomikal sprevod, so gorele plinske svetilke, prodajalne so bile večinoma zaprte, tramvajski promet je bil ustavljen.

Pred pokopališčem

so šole in društva, ki so korakala pred krsto, napravila po obeh straneh špalir, ki je segal od Sv. Krištofa do Tönniesove tovarne. V bližini pokopališča so se postavili nasilci zastav, nasproti glavnemu vhodu je stal jahalni oddelek »Sokola«, nekaj dalje godba. Skozi to dvojno vrsto se je mrtvaški voz počasi bližal pokopališču. Zastave so se nagnile pred Aškerčevo krsto, potem so jo odnesli v kapelo.

Po opravljenem obredu so dvignili Sokoli krsto na rame. Sprevod je krenil k

rakov

v drugem oddelku pokopališča. Nepregledna množica se je vsula po grobišču, tako da je bi-

lo le z največjo težavo mogoče napraviti prostor za deputacije, pevce, in osebe, ki so imela posla pri grobu.

Po kratkem obredu, po katerem se je pater frančiškan takoj odstranil, je zapel zbor.

Nato so govorili prof. dr. Hešič v imenu »Slovenske Matice«, prof. dr. Bazala v imenu »Matice Hrvatske« in sodrug Ebin Kristan v imenu slovenskega organiziranega delavstva.

Prijatelji in zastopniki so pristopili, vsak je spustil grudo na krsto, grob se je okrasil z vencji... žalobni obred je bil končan. Počasi se je jela množica razhajati. Anton Aškerc počiva v naročju zemlje. Nam pa je nadaljevati delo in boj...

Ljubljana in Kranjsko.

— **Prvih 100.000 vinarjev.** Pred dobrimi tremi meseci se je med ljubljanskimi sodrugi rodila misel, da se ustanovi milionski sklad »Zarje«. Misel je našla povsod med sodrugi najugodnejši odmev, za kar je najtrdnjši dokaz dejstvo, da smo v razmeroma kratkem času prekoračili prvih 100.000 vinarjev in da se nabira že druga desetinka milionskega sklada. Milionski sklad kaže, kaj zmora delavska solidarnost in — poštenost. Z zahvalo nabilcem in darovalcem prvih 100.000 vinarjev spajamo željo, da nadaljujemo započeto delo z neumorno vztrajnostjo in s prošnjo, da se tudi tisti kraji, ki jih doslej še nismo videli mnogo-krat izkazanih, spominjajo redno milionskega sklada. Krepko naprej!

— **Zagorje ob Savi.** V nedeljo 16. t. m. ob pol 4. popoldne bo v dvorani gosp. R. Mihelčiča javen ljudski shod z dnevnim redom: Ali potrebuje delavstvo dobrega in močnega časopisa v svojem razrednem boju. Poroča sodrug E. Kristan. Sodrug, udeležite se do zadnjega shoda! Agitirajte za obilno udeležbo!

— **Zagorje ob Savi.** V nedeljo 16. t. m. ob 9. popoldne bo v društveni sobi seja, na katero vabimo vse zaupnike, da se je gotovo udeležijo.

— **Napad na vlak.** Ko je včerajšnji gorenjski vlak št. 1715 peljal od postaje Vojkovo proti Ljubljani, je neznan zločinec v neposredni bližini škofskih zavodov vržal velik kamen v voz, v katerem so se vozili Kranjski sokoli in drugi potniki k pogrebu pokojnega Aškerc. Kamen je prebil šipe voza ter močno ranil dr. Simona Dolarija, prof. gimnazije v Kranju, na levem očesu. Okravljenega profesorja je obvežal želez, zdravnik dr. Ilner ter mu odstranil ostanke šipe iz očesa. Zločinca zasleduje žandarmerija. Ali je morda to sad tak hvalje kršč. soc. vzgoje? Ali je vodila zločno roko samo mržnja proti Sokolu kateremu je bil kamen namenjen?

— **Spodnja Šiška.** Po dolgem in težkem čakanju dobe šišenski liberalci konečno le župana. Seja občinskega odbora je sklicana za danes popoldne ob 3. uri. Volitev bo težka, ker je toliko kandidatov za župana, kolikor liberalnih veljakov.

— **Škandal v deželni bolnici.** V deželni bolnici je značna lopa za tuberkulozne bolnike; po neumljivi modrosti bolniške uprave pa je v neposredni bližini tudi oddelček za umobolne. V torek 10. t. m. je prišel neki umobolnik ter z nočno omarico v svojo silo udaril v vrata lope, kjer so tuberkulozni bolniki, tako da jih je znatno poškodoval. Znano je, da so tuberkulozni ljudje nevarnejši čuvstvenostjo kakor drugi ljudje. Če bi se bil že zdrav človek hudo prestrašil ob nenadnem silnem ropotu, ki ga je povzročil umobolnik, ni čuda, da je nastala med bolniki v lopi prava panika, zlasti ker so se bali, da pride umobolnik v lopo. V lopi leži tuberkulozna bolnica, ki je v blagoslovljenem stanju; lahko si vsakdo sam misli, kako je učinkovit nanjo silni hrup. Nekemu tuberkuloznemu dekletu je strah tako škodoval, da ji je poskočila toplota za tri stopinje in je vsa v strahu bridko ihtela. Prihitele je bolniško osonje in je umobolnega zvezalo na hrbtno, ter mu obleklo prisišni jopič, seveda šele po boju z njim, kar je prav tako razburljivo vplivalo na bolnike. Škandal je, da so umobolniki v taki nevarni bližini drugih bolnikov, zlasti pa še tuberkuloznih, katerim utegne škodovati slehno razburjenje. In dolžnost bolniške uprave je, da napravi temu škandalu nemudoma konec!

— **Izpred ljubljanskega sodišča.** Včeraj je bil pred deželnim sodiščem obsojen zaradi poverbe in golufije na osem mesecev ječe, postrne s postom in trdim ležiščem vsakih 14 dni, provizijski potnik Vekoslav Sitar, rojen 1. 1884. v Predoslju. Prej je bil Sitar trg. pomočnik, kontorist, potem je bil v službi pri I. anončni pisarni in pri reklamnem podjetju »Universal«, od novega leta nadalje pa je bil uslužben kot potni akviziter pri Heleni Pajnič lastnici anončne pisarne »Hermes«, s 15 do 20 odstotno provizijo. Heleno Pajnič je ogoljufal za 790 K 85 v. na ta način, da je ponaredil nabralne listine za inserate in s. pustil izplačati provizijo. Sitar, ki je bil zaradi raznih deliktov že večkrat kaznovan, je svoje dejanje odkrito priznal.

— **Ženin iz Avstralije.** V drugi polovici meseca maja se je razširila o Ljubljani vest, da je neki Podbevšek odpeljal skrivaj 15letno učenko tukajšnjega zasebnega učnega zavoda Anico J. iz Ljubljane. Ta vest se je žal potrdila in je resnična. Franc Podbevšek je prišel začetkom leta v Ljubljano. Pravil je, da se je vrnil iz Avstralije, kjer ima izborna službo. Obiskal je že enkrat starše, vrnil pa se bo v kratkem nazaj. S sabo pa bi rad vzel domačinko, kako mlado dekle, s katero se bo poročil. Hodi pa po mestu in okolici, posejal z raznimi prijatelji ljubljanske gostilne in iskal dekleta, ki bi hotela iti z njim v Avstralijo. Potrkal je na več krajih, toda ni imel uspeha. — Končno se je seznanil po 22letnem dijaku trgovskega tečaja, Leopoldu Drametu, s 15letno učenko Anico J. iz Ljubljane. Dekle je bilo jako čvrsto in za svoja leta zelo krepko in močno razvito. Po posredovanju Drameta so imeli prvi sestanek pod Tivolijem, in dekletu je bogati ženin iz Avstralije ugajal. Začela sta se z dekletom pogajati, in je Podbevšek pregovoril neizkušena otroka tako daleč, da je Anica sklenila, zapu-

stiti skrivaj dom in se odpeljati s svojim ženinom v svet. Podbevšek, Avgust Habič in Leopold Drama so zasnovali načrt, kako bodo dekle odpeljali. Seveda jim je zaslepljeno dekle tudi samo šlo na roko. V sredo, dne 15. maja, so šli k Bernatoviču, kjer je kupil Podbevšek potno obleko za svojo žrtev. Mero za obleko mu je napisalo dekle na listek. To obleko je odnesel Habič na stanovanje Drametova na Svetega Petra cesti. Dalje je dobil Habič nalogo, da naj pride v petek popoldne z izvoščekom pred Drametovo stanovanje, odkoder bo odpeljal njegovo nevesto na kolodvor. Habič je šel z obleko domov. Drama in Podbevšek pa sta šla kupiti potni kovčeg. Podbevšek je dal nato še nadaljnia navodila Drametu in se je odpeljal nato v Trst, kjer je preskrbel potne liste in vozne karte. V petek jutraj se je zglasila pri Drametu Anica J. in vprašala za obleko. Pomerila jo je, in ko je videla, da ji pristaja, je zopet odšla. Nato je prišla popoldne in se je v Drametovem stanovanju preoblekla. Komaj je bila gotova, že pride Habič z izvoščekom, vsedli so se vsi trije v voz in hajd na kolodvor. Na kolodvoru se je Habič poslovil. Drama in pa dekle sta se odpeljala v Nabrežino. Tam jih je čakal Podbevšek, ki je prevzel nesrečno žrtev od Drameta. V Nabrežini se je Drama od njiju ločil in se vrnil v Ljubljano. Za vse to delo, pravi, da je dobil od Podbevška samo 25 K. Podbevšek je od tam dekle odpeljal; vse iskanje je bilo do sedaj zaman in nihče ne ve, kje se nahaja sedaj zapeljano dekle. Ko so dekle starši pogrešili, so jo iskali v skrbel po celim mestu. Seveda je bilo iskanje zaman. Drugi dan pa pride k staršem neka kuharica iz sosesčine, ki je že izvedela, da je izginilo dekle. Povedala je, da je videla včeraj okoli 5. popoldne, kako je pripeljal izvošček pred hišo in da je vstopila hčerka, oblečena v sivo potno obleko, zagrnjena čez obraz s pajčolanom. Spremljal jo je neki dijak, ki je nesel tudi potno torbico. V vozu je sedel še en gospod. Med pripovedovanjem je pogledala kuharica skozi okno in zavpila: »Poglejte ga, ravno tale je, ki jo je spremljal!« — Mimo je prišel slučajno Drama. — Oče je skočil za njim in ga je privedel v stanovanje. Drama je vse tajil. Ko pa je kuharica le vztrajala pri svoji trditvi, čes da Drama dobro pozna, ga je odpeljal oče na policijo. Tam je Drama po kratkem tajeju vse priznal, zatajil pa je, kar je najhujše, kam je Podbevšek dekle odpeljal. Rekel je, da se je peljal on samo do šentpetrske cerkve v Ljubljani, tam pa se je ločil. S tem je bilo zasledovanje silno oteženo, in ravno zaradi tega je ostalo tudi brezupno. Obtožena Habič in Drama tajita, da bi se bila zavedala, da sta pomagala izvršiti Podbevškovo hudo delo, marveč sta mislila, da napravita svojemu prijatelju, s katerim so toliko veseljačili po Ljubljani, samo prijateljsko uslugo. Drama prizna, da je hodil za Podbevška tudi v Florjansko ulico k nekemu dekletu. Tam pa so se mu smejali. Podbevšek se je ženi, preden se je seznanil z Anico, tudi pri narkarici posestnika in gostilničarja Petra Štepiča v Šiški, pri Nežiki Žitkovi, Štepič je izpovedal, da je on za to vedel, svaril pa je dekle in ona ga je tudi ubogala in je pokazala avstralskemu ženinu vrata. V Nabrežini je izročila Anica J. Drametu tudi pismo, za svoje starše. Pismo slove: »Dragi starši! Meni se dobro godi, sem preskrbljena, me ni treba iskati. Vaša Anica.« Iz tega se razvidi, kako daleč je preslepil Podbevšek neizkušeno dekle. Iz Neaplja pa je pisal Podbevšek enemu svojih sorodnikov v Ljubljano: »Dobro se imam z mlado lepo ženko.« Drugih vesti o pobeglih še ni. Sodišče je po govoricah državnega pravdnika in zagovornika obsodilo obtožena Drameta in Habiča, da sta kriva, ker sta pomagala Podbevšku s poukom, nasveti in dejansko pomočjo, da je izvršil hudo delo javne sile, s tem da je odpeljal staršem 15letno hčer. Obsojena sta bila Avgust Habič na šest tednov in Leopold Drama na tri mesece težke ječe, poostrene s postom in trdim ležiščem vsakih 14 dni. Kazen sta morala takoj nastopiti.

— **Jesenske orožne vaje rezervistov in nadomestnih rezervistov** se bodo vršile po naslednjem redu: Prva doba orožnih vaj je določena od 22. avgusta do 3. septembra pri pešpolku št. 7, 17, 27, 47, 87, 3. bataljonu pešpolka št. 97, pri lovskih bataljonih št. 7, 8, 9 in 20 pri poljskih topničarskih polkih št. 7, 8 in 9, pri poljskem havbičnem polku št. 3, pri težki havbični diviziji št. 3, pri gorskem topničarskem polku št. 3, pri pionirskem bataljonu št. 15, pri sanitetnih oddelkih št. 7, 8 in 9 ter pri trenski diviziji št. 3. Druga doba traja po deset dni, in sicer od 29. julija do 10. avgusta in od 12. do 24. avgusta pri trdnjavojski topničarskem polku št. 4. Tretja doba, ki traja 20 dni, in sicer od 22. avgusta do 11. septembra, je določena za 1., 2. in 4. bataljon 97. pešpolka.

— **V Krki utonil.** Včeraj popoldne se je pri kopanju v Krki v novomeškem kopališču ponesrečil dijak četrte gimnazije Anton Koporec. Hotel je odplavati na otočič, da bi se mogel na drugi strani dalje kopati, ker je čas za dijak v kopališču samem že potekel. Toda komaj se je oddaljil za nekoliko metrov, ko ga je najbrže prijel krč, na je izginil pod vodo. Djak sedme šole Jeri, s skočil za njim, pa bi se bil pri tem skoraj sam ponesrečil. Tudi on se je potopil, vendar je izplaval še ob zavesti. Koporec pa ni bilo nikjer videti. Iskali so ga več kakor četrt ure, preden je našel Jeri njegovo mrtvo truplo.

— **Škoda v Sencurju.** Vsled požara je brez strehe 14 rodbin; 14 posestnikom je uničil požar vsa gospodarska posredila. Gospodarjem je požar močno poškodoval gospodarska posredila, sadno drevje in hišno opravilo. Posestnik konja in osem velikih prešičev, Ivana Hodnik pa dva prešiča. Uradno je cenjena škoda na 190.296 K, oškodovani so zavarovani le za 73.860 K.

— **Smrt pod vozom.** Hlapec Janez Justinek iz Zgornje Loznice je peljal s štirimi voli vprežen voz, kateri je bil težko naložen z opeko. Vsled vročine je preveč pil. Med vož-

njo je na vozu zaspal, omahnil in padel pod kolesa. Voz mu je šel preko prsi in mu jih popolnoma zmečkal. Bil je na mestu mrtve.

— **Nesreča na žagi.** Deklica Angela Lotričeva iz Rudnega je na Kemperlovi žagi pobirala žaganje. Nakrat je žagar, ki deklice ni opazil, odprl žago. Velo je zagrabilo deklico za obleko in jo zavrtelo okoli s tako silo, da sta deklici zlomljeni obe nogi in roka ter je hudo poškodovana na telesu. Deklico so prepeljali v bolnišnico.

— **Umrlj so v Ljubljani:** Tomaž Rekar, postrešček, 66 let. — Peter Vrdjančič, hiraletc 83 let.

— **Našel je g. Karel Leon** volneno odejo, katero dobi lastnik nazaj v Prešernovi ulici 11. — Stražnik Ferdo Šafer je ujel kanarčka, za katerega naj se lastnik zgasi na osrednji policijski stražnici. — Šolski učenec Ivan Umnik je našel kopirni aparat.

— **Neprevidež.** Sinoči je Fran Likozar iz Zgornje Šiške, ki je bil nekoliko okajen, v neki gostilni na Marje Terezije čisti brez vsakega povoda začel streljati, vsled česar so ga postavili pod kap. Ker se je pa bilo bati, da bi Likozar tudi zunaj s samokresom ne rogovilil, mu je stražnik orožje zaplenil.

— **Nevarna igrača.** Sinoči sta dva dečka nabasala neko patrono in jo založila v jami pri Kolizeju z opeko, potem pa zažgala. Patron je tako počila, da so detonacijo čuli celo na Dunajski cesti. Hipoma se je nabrala tam gruča občinstva ter radovedno povpraševala, kaj se je zgodilo, dokler se zadeva ni pojasnila.

— **Dve nesreči pri delu.** Ko je predvčerajšnjem popoldne Globočnikov hlapec Makso Henrihar v hlevu v Gradišču št. 3 krmil konje, ga je eden tak udaril s kopitom na desno roko, da so ga morali z rešilnim vozom prepeljati v deželno bolnišnico. — Istega popoldneva je monter Franc Indof na Poljanski cesti na električnem kandelabru hotel prestaviti izolatorje. Pri tem se podere kandelaber, s katerim vred je Indof padel na tla in se tako poškodoval, da so ga morali z rešilnim vozom prepeljati na njegov dom.

— **Prijet žepni tat.** Ko je v soboto popoldne stal nek trgovski hlapec pred izložbo »Narodne knjigarnice«, je hipoma začutil v svojem žepu tujo roko, naka je stopil k bližnjemu stražniku in mu zadevo ovdal. Ko je neznanec zagledal stražnika, jo je naglo popihal v frančiškansko cerkev ter takoj šel ven pri stranskih vratih na Miklošičevi cesti. Od tam je urnih korakov krenil po Frančiškanski ulici na Dunajsko cesto. Da bi zmešal sled, je krenil na Mathianovo dvorišče in prišel skozi drugo vežo zopet na cesto. Sedaj mu pade v glavo pametna misel. Naglo smukne v Zajčovo brivnico, kjer se je dal obriti in ostriči, potem pa prišel z mirno vestjo zopet ven. Stražnik pa, ki ga je zasledoval, se mu je med tem časom skril v neko vežo in ga takoj, ko je prišel iz brivnice prenovljen, z veseljem sprejel. Dognalo se je, da se zove tujec Peter Spiljak, da je rojen leta 1888 v Pulju ter pristojen v Dolenjo vas okraj Kočevje. Navedenec se je navadil svojega posla v Trstu. Bil je že 15krat zaradi tatvine kaznovan in mu je znano tudi ozidje ljubljanske prisilne delavnice. Pri njem so našli novo denarnico s 33 K 4 h, dva znamenovana žepna roba in pratiko z znamenkom semnje. Nevarnega žepnega tatu so izročili sodišču.

— **S trebukom za kruhom.** Z južnega kolodvora se je odpeljalo v Ameriko 70 Slovencev in 35 Hrvatov. V inmost je šlo 17. v. Heb 25. v. Buchs 35. v. Prago 19. na Dolenjsko pa 25 Hrvatov. Na Ogrsko se je odpeljalo 19 slovenskih šumarjev.

— **Promenadni koncert »Slovenske Filharmonije«** bo ob ugodnem vremenu danes od pol 7. do pol 8. zvečer v »Vezdici«. Spored: 1. Sousa: »Kadetja«, koračnica. 2. Verdi: Preludij et Brindisi iz opere »Traviata«. 3. Lehár: Valček iz opere »Eva«. 4. Dvořák: Slovenski ples št. 8. 5. Gounod: Slike iz opere »Faust«. 6. »La regina del Contado«, neapolitanska pesem.

— **Kinematograf »Ideal«.** Danes zadnji dan krasnega sporeda. Zanimiv je Pathé-Journal. »Nje moška vloga«, krasna ameriška veselohra. »Mlin na veter« je lepa drama v barvah. V zalozgri (dva dejanja) »Maščevanje, ki se ne ponesreči« igrajo izborni igralci. Na koncu zabava Max Linder v filmu »Tekme v kovčegu«, občinstvo najboljšo. Jutri specialni večer z dramo z levi »Levi so ušli«.

Idrija.

— **Sad rekurzov.** Z dnem 7. junijem 1912 je deželni odbor rešil prizive kateheta Oswald, ki jih je bil leta vložil proti proračunu mestne občine idrijske za leto 1912. Rekurzom je deželni odbor po večini ugodil. Občinski odbor je v svoji seji dne 13. marca t. l. že vdrugič sklenil, da se naj pobira od zemljiškega davka, občne pridobnine in javnemu polaganju računov zavezanosti podjetij 80 odstotna občinska doklada, od hišnajemlinskega davka pa le 50 odstotna občinska doklada. Deželni odbor pa je v sporazumu z deželno vlado odločil, da se pobira od vseh davkov in pridobnin enaka občinska doklada 68 %. Rudniški erar bo torej plačal za leto 1912. 12 % manj, hišni posestniki pa 18 % več doklad kot je bil občinski odbor sklenil. Namesto erarja se je bil pritožil katehet Oswald proti proračunu in dokladam ter ga s tem za nekaj tisoč kron razbremenil, hišne posestnike, oziroma stanovanjske najemnike pa za ravnotolliko obtežil. Pri vsem tem pa ima še občina okroglih 6000 K manj dohodkov. Čisto naravno; g. Oswald dobro ve, da je rudniški erar njegov gospodar, od katerega lahko mnogo pričakuje, od hišnih posestnikov pa nič. Mnenja pa smo vendar tega, da bi bilo od kateheta bolj umestno, da bi bil zastavljen svoj vpliv, ki ga ima pri deželnem odboru, za to, da bi varoval hišne posestnike in revno prebivalstvo pred rastjo čim bremen, ne pa bogatega erarja, ki sam niti potrebe ni čutil, da bi se bil pritožil. Tudi druge točke so se na željo pritožitelja vpoštevale. Povisek plač občinskim uslužbencem se je ves črtal. Razni stroški so se za polovico proračunljene svote znižali. Zidanje poslopja št. 509, za

kateri sklep so glasovali tudi vsi odborniki Oswaldove stranke, je deželni odbor prepovedal. V celoti so se na željo pritožnika zmanjšale občinske potrebščine od 148.205 K 40 vin, na 125.528 K 40 vin., tedaj za 23.137 K. Najbolj nezmislne so ovire, ki jih dela deželni odbor s hišo 509; saj vendar vsakdo ve, da tako ne more ostati pričeta stavba. Če se sezida deset stanovanj in »Gasilni dom«, bo nesla hiša večjemu 1200 K dohodkov na leto. Obresti od proračunljene svote 78.900 K, kolikor bo hiša stala, znašajo pa 3945 K, k temu še davek in popravila okroglih 500 K. Če se to sešteje ter odšteje dohodke, bi znašal deficit letno nad 3000 K. Če pa se uredita v hiši le dve večji stanovanji, kakor je projektirano v sedanjih načrtih, se dohodki hiše zvišajo na 1920 K ter odpadejo izdatki za predelavo doslej izdelanih načrtov. Zato bi bilo umestno, naj bi se to vprašanje že enkrat rešilo, da bi vsaj gasilci dobili svoj lastni dom, ker v kratkem ne bo nikjer prostora za gasilno orodje.

— **Javna seja občinskega odbora** mestne občine idrijske se vrši v torek dne 18. t. m. ob 6. zvečer v mestni dvorani. Spored se je: 1. Odlok deželnega odbora v Ljubljani z dne 24. maja t. l. v zadevi iztožitve zneska 8217 K 62 vin. 2. Odlok deželnega odbora v Ljubljani z dne 7. t. m. v zadevi rešitve občinskega proračuna za leto 1912. 3. Slučajnosti. Seja obeta obilo zanimivosti že z ozirom na dnevni red. Poleg tega pridejo pri tej seji gotovo še ne pričakovane stvari v razgovor.

— **Zanimivo predavanje** o programu avstrijske socialne demokracije je imel minolo soboto v društvenih prostorih sodrug Straus. To predavanje se na zahtevo navzočih v soboto dne 15. t. m. ob 9. zvečer ponovi. Vabljeni so tudi vsi člani in članice društva »Splošne mladinske zveze«, ki se zadnjič niso bili udeležili.

— **Odbor političnega društva »Naprej«** ima važno sejo v petek, dne 14. t. m., ob 9. zvečer v društvenih prostorih.

— **Surov c. kr. rudniški paznik.** C. kr. oskrbništvu južnovzhodne jame (Josef-Schacht) ima paznika, ki sliši na ime Božič. Ta mož je z omiko za svojimi kolegi daleč zaostal. Delavci, posebno pa mlajši, so mu vse drugo kot ljudje. Kdor napravi najmanjšo napako v službi, ga takoj nahuili s psovkami najgrše vrste. Neki delavec je nedavno med molitvijo svojo svetilko s karbidom napolnil; to je Božiča tako podkurilo, da ga je pričel vseh delavcev kot besen obložit s smrkovcem, mlečozobnikom in podobnimi priimki. Povemo Božiču ter vsem njemu enakim kolegom, da smo mladi delavci ljudje, ki se ne bomo dali zmerjati od visokoletečih priganjačev. Poznamo jih, več masla inajo na glavi, kot pa mi delavci.

Štajersko.

— **Vlada ponuja denar za volitve.** Kakor znano je pred časom zbudil mnogo pozornosti očitke, da je Bienerthova vlada pri zadnjih državnozbornih volitvah priskočila nemško-nacionalnemu kandidatu Rauterju v Mariboru na pomoč z 10.000 kronami davčnega denarja. Dunajski lekarnar dr. Frey je nato pisal odvetniku dr. Plachkyju dopisnico, na kateri vprašuje njega, znano pujsko korifejo Orniga in Rauterja, zakaj ne odgovore na ta očitke. Vsled te karte so vložili ti trije tožbo zaradi razžaljene časti pred dunajskim okrajnim sodiščem v Leopoldstadtu. Na zadnji razpravi je bil kot priča zaslišan tudi posl. Wastian. Priznal je svoje besede napram dr. Stroschneiderju, da je mogoče, da je vlada dala denar za Rauterjevo izvolitev, ker je njega vprašal »višji« gospod, kaj stane njegova volitev v Mariboru. Na zahtevo Freyvega zastopnika dr. Forsterja je Wastian povedal, da je ta gospod bil štajerski namestnik grof Clary in da ga je vprašal: »Koliko bi veljala volitev?« Nadalje je Wastian pripovedoval, da sta se z namestnikom menila tudi o Rauterjevi aferi in da je grof Clary izjavil: »Denar potrebujemo za važnejše reči. En poslanec vendar ni vreden 10.000 kron. V Wastianovi izpovedi sili v oči protislovje, da je grof Clary izjavil, da je znesek za Rauterjevo izvolitev vladi previsok, da pa je Wastiana le vprašal, kolikšni so njegovi volilni stroški.

— **Samomor narednika.** Iz Maribora poročajo: V torek ob 1. čez polnoč se je ustrelil narednik 26. infanterijskega regimenta Franc Jurko na dvorišču neke hiše na Mellingerjevi cesti. Iz revolverja se je ustrelil dvakrat v glavo. Prepeljali so ga v vojašnico. Njegovo stanje je zelo opasno. Jurko je oženjen in ima štiri otroke. Vzrok samomora ni znan.

— **Samomor vojaka.** Iz Maribora je izginil 26. maj infanterist 47. infanterijskega polka Franc Saria. Njegovo kopo in bajonet so našli na dravskem mostu, iz česar se je dalo sklepati, da je izvršil samomor. Zdaj so potegnili njegovo truplo na Bregu pri Ptujju iz Drave, kamor ga je priplavila Drava. Prepeljali so ga v Zgornji Hajdin, kjer so ga pokopali.

— **Roparski napad.** V St. Rupertu pri Laškem zaposleni Karol Golob je šel te dni k svoji uro daleč stanujoči materi. Na poti ga je nekdo napadel, ga pobil s kammom na tla ter ga še nezvestnega ležečega na tleh s palico pretepal. Napadeni je dobil več težkih poškodb. Nato je ropar Goloba preiskal vse žepa. Pri tem delu pa je bil pregan od ljudi. Težko ranjenega Goloba so ljudje spravili v domačo hišo, od koder so ga prepeljali v bolnišnico v Celju. Roparski napad je izvršil posestniški sin Jakob Hrstnik iz St. Ruperta, ki je pred orožniki svoje dejanje že priznal. Izročili so ga okrogli sodniji v Celju.

— **Neverjetna sirovost mariborske mesarja.** Pred nekaj dnevi je prišla kurjačeva so- proga Marija Schadenova k stojnici mesarja Gašparja Rachle po teletino. Zena je pripomnila, da meso že diši. To je mesarja tako raztogotilo, da je zgrabil ženo z obema rokama za vrat in jo začel daviti. Naposled jo je s tako silo treščil na cestni tlak, da je nezvestno ob- ležala. Nezvestno so po naročilu mestnega zdravnika dr. Urbačka, ki ji je podelil prvi zdravniško pomoč, z rešilnim vozom prepeljali

na stanovanje. Ženi, ki je dobila poškodbo na glavi, so se pretresli tudi možgani. Zoper mešarja je vložena kazenska ovadba.

Iz Drave rešen. Dne 8. t. m. se je kopal v mestnem t. zv. »Kristijanovem« kopališču nekaj dijakov. Neki učiteljček drugega letnika je preplaval varnostno ograjo in plaval proti sredini Drave. Ko se je vračal, ga je približno poldrug meter pred rešilno vrvo prijel krč, da si ni mogel več pomagati. Drava ga je potegnila s seboj in da ni bilo navzočih par pogumnih gimnazijcev, ki so plaval tako za njim, bi bil prišel potapljaški pod kolesa Lierjerjevega mlinca. Gimnazijci - osmošolci Osojnik, Korošec in Dernovšek - so ga še v zadnjem trenutku prestregli in spravili na varno.

Grozna ljubzenska drama v Gradcu. Poštini uradnik Karel Vodep, stanujoč na Elizažetini cesti, je 1. t. m. odal eno sobo v najem zidarski delavki Juliji Turušek. Ker je moral Vodep hoditi v svoje stanovanje skozi njeno sobo, je imela spalni odedek predeljen z omaro in zavoso. V ponedeljek zjutraj je šel Vodep s svojim bernardinskim psom zopet skozi njeno stanovanje. Pes je takoj skočil za zavoso in začel tam cviliti. Vodep je sledil psu. Tam je našel Turuško v krvi ležati na tleh. Na postelji pa je s prestreljeno glavo ležal 25letni St. Izl. Vodep je o dogodku obvestil policijo, ki je s sodnijsko komisijo takoj prišla na lice mesta. Zdravniki so konstatirali, da je mož sporazumno z dvema streloma ustrelil najprvo Turuško in potem sebe.

Smrtonosen zvon. V Ribnici pri Celju je zaspal v cerkvi 15letni Franc Kora. Cerkovnik je zvečer zaprl vrata in tako je ostal deček tudi ponoči sam v cerkvi. Ko se je prebudil pozno v noč, je zlezal v zvonik in začel klicati, naj mu odpro. Nikdo ga ni čul. V obupnosti je začel deček zvoniti. Zvon pa se je utrgal in dečka smrtno poškodoval.

Koroško.

Muke oficirskega sluga. Iz Celovca poročajo: Neštevilno grehov ima militarizem na čest. Najostudnejši izrazek te parazitne rastline je pa brezdomno življenje oficirskih slug. Oficirski sluga ni vojak, ampak suženj preveznih oficirjev in njihovih družin. Delati mora vse, za dekle in hlapca je obenem. Ali poslji imajo vsaj to dobroto, da odpovedo lahko službo, kadar je mera polna. Oficirski sluga mora molčati, trpeti in služiti dalje. Pri oberstlajntantu Zeilerju v Celovcu je bil oficirski sluga in fanfanti Streibnig od 7. infanterijskega regimeta. Vsi, ki so ga poznali, trdijo, da je bil in inteligenten človek. Posebno veliko je pretrpel Streibnig pred Zeilerjevo soprogo, ki najbrže ni bila popolnoma normalna. Ker je bila že enkrat del časa v nekem sanatoriju za živčne bolezni. Kadar je imel oberstlajntant goste, je moral Streibnig sleči vojaško suknjo in natveziti nase lakajsko obleko, samo zato, da bi mislili oberstlajntantovi gostje, da ima ta privatnega služabnika. Dne 7. maja je moral Streibnig prinesiti 50 skatelj mesnih konzerv za oberstlajntanta. Ko jih je doma preštel, se je zmotil in javil zato svojemu gospodarju, da jih je prejel le 45. Oberstlajntant je takoj zrohnel in obdolžil Streibniga tatvine. Pretil mu je, da ga bo naznanil garnizijskemu sodišču. Streibnig je prešel še enkrat in se prepričal sedaj, da je dobil 50 skatelj. Ko je ta javil oberstlajntantu, se je ta zadržal nanj, da se je zbal in vrnil pet ukradenih konzerv. Napovedal mu je tudi, da ga bo ovalil pri garnizijskem sodišču zaradi tatvine in zaradi obrekovanja podčastnika, ki mu je bil izročil konzerve. Streibnig je silno bolelo, da je obdolžen tatvine. Prihodnji dan, 8. maja, je zapustil v družbi s svojo nevesto Celovec in oba sta se usmrtila. Nevesta je najprej ustrelila Streibniga, nato še sebe. In takrat ima oberstlajntant na vesti dve mladi življenji. Streibnig ni mogel živeti več z mislijo, da ga dolže tatvine, zato je šel v smrt.

Strela ga je ubila. Strela je udarila v nedeljo 9. t. m. ob pol 3. uri popoldne v hišo Antona Dolinšek v Novi vasi pri Boštanju. Gospodar je bil takoj mrtev. Žena in trije otroci so ostali nepoškodovani. Imenovani se je našel šele po veliki noči v župniji in je hodil na delo v šentjanški premogovnik.

Delavska nezgoda. Iz Rebrce na Koroškem nam poročajo: V noči od petka na soboto se je zgodila v tukajšnji papirnici in celulozni tovarni - ki jo delavci nazivajo zastrupilnica - grozna nesreča. Vzrok nesreče je skrajna pomanjkljivost v obratu. Delavci Matija Tomašič, Janez Škerjanc in Andrej Grile so snajžili barni kotel. Električne žarnice, ki so jim služile v razsvetljavo, so imele poškodovano dovodno žico, ki ni bila dovolj izolirana in mestoma čvrsta s cunjami. Eden izmed delavcev je prijel žico na nezavarovanem mestu in ponesrečil vsled električnega toka. Druga dva sta mu hitela a pomoč, a sta tudi ponesrečila, eden je takoj umrl.

Ukraden dinamit. Iz Št. Vlada ob Olini poročajo: Iz skladišča za razstreljiva pri tukajšnji zgradbi železnice so nepoznani zločinci ukradli ponoči od 8. t. m. večjo množino dinamita.

Goriško.

Življenje mu je rešil. V nedeljo popoldne se je kopal ob koncu kanala Rosega v Trzinu vojak 47. pešpolka Ivan Gerželj. Ko se je okopal in hotel oditi, je prišel 19letni mladenič Mattiussi ter se šel kopat. Kar nenkrat je videl vojaka, kako se bori Mattiussi z vodo ter si ne more pomagati, bila je nevarnost, da utone. Vojak skoči oblečen v vodo, le čevlje in suknjice je vrge pro; Mattiussi se ga je oprijel za eno roko in nevarnost je bila, da utoneta oba. Ali vojak se ga je otrese, potem pa ga je pograbil in vlek na berg. Prišli so še drugi na pomoč, nakar so Mattiussija peljali domov.

Ali sem „Zarji“ že pridobil novega naročnika?

n „Zarji“ že pridobil novega naročnika?

Državni zbor.

Dunaj, 12. junija.

Danes je zbornica rešila tretje poglavje službene pragmatike in večina je odklonila vse predloge manjšine. Tu se je zgodilo, da so tudi slovenski klerikalci vložili nekaj predlogov, o katerih skoraj ni treba posebej povedati, da so uradništvu in uslužbencem sovražni. Kadar odpre kakšen Korošec usta, takrat se že lahko stavi, da pride kaj prav reakcionarnega na dan. Sploh je državnozbornski klerikalcev že popolnoma odpadla vsa tista moderna draperija, s katero jih je včasih odeva dr. Krek. Zdaj so postali vladni slugi povsem policijske sorte. Pri Koroševih predlogih pa je bilo najbolj zanimivo to, da niso dobili niti enega glasu; klerikalci so torej zatajili svoje lastne predloge in vsa zbornica se jim je smejala.

Po končanem glasovanju se je pričela debata o četrti skupini, ki se tiče uslužbencev. Pri tej razpravi se je poslanec Forstner zavzel za interese najbolj zastopanih državnih služabnikov. Socialni demokratje so vložili več predlogov za varstvo političnih pravic uslužbencev, za zvišanje triletne od 70 na 100 oz. 120 kron, za starostno doklado in za nekatere druge poboljške.

Predsednik odpravlja sejo ob 11. dopoldne. Na dnevnem redu je nadaljevanje specialne debata o

službeni pragmatiki.

Govorila sta najprej generalna govornika za tretjo skupino Levickij in Mühlwerth.

Dr. Rybář se je čudil, da se stranke jeze, ker jim nastavlja Heinold zaradi brambne reforme nož na prsi, češ prej so stranke večine očitale vladi, da ne vodi parlamenta, zdaj, ko se je našel minister, ki ga hoče voditi, so pa užaljene. (Dr. Rybář ima čudne pojme o parlamentarnem vodstvu!)

Zaključno besedo ima poročevalec dr. Čech. Potem sledi glasovanje in se sprejmejo §§ 82 do 194. Vsi manjšinski in izpreminjevalni predlogi se odklonijo.

Prične se debata o četrti skupini. Poročevalec dr. Čech priporoča odsekov predloge. Poročevalec manjšine Forstner (social.) vpraša trgovskega ministra, če odobruje znano naredbo dunajskega poštnega ravnatelja Hoheisla. Govornik ostro kritizira to naredbo in obžaluje, da je večina kljub temu glasovala za §§ 31 in 32. Nadalje graja, da žuga vlada vedno s težavami, kadar se kaj zahteva državne uslužbe. Pri vojaških zahtevah nima nikdar pomislekov. Govornik utemeljuje svoj predlog, nastopa za zahteve postiljonov in zahteva stalno nameščenje za pomožne sluga. Za jetniške paznike in sodne sluga zahteva izenačenje s finančno in redarsko stražo. Če misli vlada na to, da odkloni gosposka zbornica službeno pragmatiko, je treba povedati, da gosposka zbornica ni varuh poslanske. Strankam večine svetuje, da ne odklonijo njegovih manjšinskih predlogov, ker je službena pragmatika brez njih za državne uslužbe brez vsake cene. Če ne, bo pa na prihodnjih volitvah govorila ljudska sodba.

Nato sledi nekoliko vprašanj in se prekinje seja. Prihodnja seja je v torek.

Vestnik organizacij.

Sestanek kovinarskih delavcev je v nedeljo ob pol 10. dopoldne v restavraciji „pri Perleusu“, zraven glavne pošte (Prešernova ulica).

1. redni občni zbor Glasbene podružnice „Vzajemnosti“ se vrši v nedeljo, 23. junija ob 9. dopoldne v vrtnem salonu gostilne „International“. Resljeva cesta št. 22. — Dnevni red: 1. Pozdrav načelnika. 2. Poročila: a) tajnika, b) blagajnika, c) arhivara, d) kontrole. 3. Volitev odbora. 4. Raznotherosi. — Pripis imajo redni in podporni člani podružnice. — K obitni udeležbi vabi odbor.

Prednazočeno. V nedeljo 14. oziroma 21. junija v redni pevski podružnici „Vzajemnosti“ vrtno veselico. Delavske organizacije prosimo, da na ta dan ne prireajo svojih zabav.

Občni zbor skupine zidarjev v Ljubljani bo v nedeljo 16. t. m. ob pol 10. dopoldne v salonu gostilne „International“ (J. Petrič), Resljeva cesta 22.

Nemški tečaj mladinske podružnice „Vzajemnosti“ se prične v petek 14. t. m. Poduk je brezplačen (ter se vrši ob petkih in sredo ob 8. zvečer). Priglasitve sprejema sodr. Viktor Zorč Selenburgova ul. št. 6, II. nadst. do 6. t. m.

Zadnje vesti.

BRAMBNI ODSEK.

Dunaj, 13. junija. Včeraj je brambni odsek nadaljeval razpravo o §§ 8 in 9. Winarsky je energično pobijal določbe o neenaki službeni dobi in o tretjem letu. Poljak Wysocki je zato, da se sprejme brambna reforma neizpremenjena. Posl. Resel odbija vladno zahtevo, da naj ji zleze parlament pred noge, in kritizira predlogov. Vlada lahko pomnoži število podčastnikov, kakor hoče. S tem lahko obsojdi tudi toliko ljudi na tretje leto, kolikor hoče. Potem polemizira z nemškonacionalno zvezo. Tudi Louthner (soc.) kritizira določbe o službeni dobi in vlaga predlog, da naj bo tudi nadarjenim in sposobnim podčastnikom omogočeno, da postanejo častniki. §§ 8, 9 in 10 se sprejmejo. Čehi glasujejo razdeljeni, eni za, drugi pa ne. Klerikalci, Nemci in kršč. socialci glasujejo za.

EKSPLOZIJA V WÖLLERSDORFU.

Dunajsko Novo mesto, 12. junija. Policija je izpustila vse, ki so bili osumljeni atentata na smodnišnico, ker se je popolnoma izkazala njihova nedolžnost. Pri objektu 2 je bila neka luknja, ki so jo pa izgrebli kunc, katerih je v bližini vse polno. Vzrok eksploziji pri objektu 48 je sedaj popolnoma razjasnjen. Ker sta delavca Postl in Wendel izpovedala. Eksplozijo je povzročil tovorni avtomobil, ker je šofer izpušal bencinovo paro. Oficial Adamicka je še vprašal, kaj da tako smrdi. Postl mu je odgovoril, da prihaja smrad od avtomobila. V tem trenutku je zaslišal Postl neko sikanje in iskre v zraku in precej nato plamen. Postl in Wendel sta hitro zbežala in se rešila smrti. Drugi, ki so stali bolj v ozadju, se niso mogli več rešiti.

ATENTAT NA ČUVAJA.

Oficialno poročilo o zaslišanju.

Zagreb, 13. junija. Uradni list je priobčil včeraj prvo oficalno poročilo o zaslišanju proti atentatorju Jukiću in drugim studentom. Uradni list poroča: Policija mora v interesu preiskave zdaj še strogo molčati. Zvedelo se je le, da bi se bil moral izvršiti atentat že na praznik Rešnjega Telesa. Motiv dejanja še ni dognan, zdi (!) pa se, da je bil atentat le začetek nameravane dolge vrste atentatov. Aretirali so Mirka pl. Pisačiča, ki je priznal, da je vedel o atentatu (?). Preiskava policije se giblje v smeri, če ni morda obstojala revolucionarna dijaška organizacija. Število aretirancev ni natančno znano; po informacijah znaša okolo 140, med temi je veliko število srednješolcev od 4. razreda dalje, in mlajših visokošolcev. Aretirani študenti so skoro izključno pristaši radikalne dijaške struje. Priznavajo, da so hoteli z vseni sredstvi napraviti konec sedanjim razmeram na Hrvaškem. Ta radikalna organizacija je bila baže v zvezi s srbsko mladinsko organizacijo in je baže svoj čas organizirala dijaške stavke. Študente posamično zaslišavajo; večina njih Jukića ni poznala, izjavljajo pa, da so vedeli z atentat. (Opozarjamo, da je to poročilo uradnega, torej Čuvajevega lista, ki bi obenem s policijo rad začel kako »veleizdajniško« gonjo.)

Cuvaj v strahu.

Zagreb, 13. junija. Kakor ob veleizdajniškem procesu je tudi včeraj izdal komisar Čuvaj ukaz, da je prepovedano nositi orožje na ozemlju mesta Zagreba. V teku treh dni se mora oddati na policijskem komisariatu vse strelno orožje. Trgovci z orožjem smejo prodajati orožje samo proti izkazni posebnih certifikatov. Pregrščki zoper ukaz se kaznujejo z zaporom do dveh mesecev in z globo do 600 K. Podobna odredba je izdana tudi za Hrvaško in Slavonijo s to razliko, da se morajo strelna orožja naznaniti oblastim, ki odločajo, kdo sme nositi orožje in kdo ne. Pod kaznijo je vsakdo zavezan naznaniti vsakogar, ki bi imel prepovedano orožje. Enako velja tudi za strelila in razstrelila.

ABSOLUTIZEM NA OGRSKEM.

Vlada demantira.

Budimpešta, 13. junija. Z vladne strani se naglašja, da so neresnične vesti, ki se razširjajo, češ, da misli vlada vpeljati absolutizem, če bi magnatska zbornica odklonila brambno reformo. (Saj je itak že absolutizem tudi na Ogrskem!)

TIEŽOVO POTOVANJE NA DUNAJ.

Budimpešta, 12. junija. Policija je o priliki Tiszovega potovanja na Dunaj stražila vse ceste, ki vodijo do zahodnega kolodvora. Na kolodvoru je bil žandarmerijski kordon. Tiszin voz in vcz obeh podpredsednikov so spremenjati detekti. Policija je izvedela, da se pripravljata atentat na Tiszo, zato je dala zastražiti žandarmerijo progo iz Budimpešte do Dunaja.

KONFERENCE V BUDIMPEŠTI.

Budimpešta, 12. junija. Grof Karolyi se je v torek posvetoval z grofom Andrássyjem. Po konferenci je izjavil Karolyi, da mu je zaupal Andrássy zelo važne stvari, katerih pa žal ne sme povedati v javnosti. Najbrže so za devde, ki jih je povedal Andrássy Karolyiju res velikega pomena, ker je Andrássy pred pogovorom s Karolyijem konferiral z ministrskim predsednikom Lukacssem.

OGRSKI DRŽAVNI ZBOR.

Budimpešta, 12. junija. Poslanska zbornica se snide v torek. V torek se zaključijo s kraljevim ročnim pismom prvo zasedanje in se takoj nato otyori drugo. V tem zasedanju bo treba najprej rešiti rekrutni kontingent za l. 1912. To bo trajalo dva ali tri dni. Najkasneje 20. junija se odgodi zasedanje za tri mesece. Magnatska zbornica bo pa rešila brambno predlogo.

BELINSKI V BOSNI.

Neugoden vtisk.

Sarajevo, 13. junija. Vodilni srbski politik se je izjavil: Vtisk ministrskega govora ni bil zelo ugoden. Minister je objubil šele po 50 letih parlamentarno vlado in dejal, če stranke delajo ne delajo le za ljudstvo, ampak tudi zase. Boljše bi bilo, da se deželni zbor do jeseni odgodi in potem naj dela ali pa se razpusti. Poletje ni ugodno za delo.

MINISTRSKA KRIZA V SRBIJI.

Belgrad, 12. junija. Na zborovanju vladnih strank je ministrski predsednik zopet utemeljeval potrebo izrednega kredita v višini dva in pol milijona dinarjev. Vlade stranke so obljube, da dovolijo kredit, vzlic temu, da se je izbral finančni minister proti. S tem je tudi ministrska kriza odvrnjena.

OČITANJA SRBSKEMU KRALJU PETRU.

Belgrad, 12. junija. Veliko srbskih časopisov ostro napada kralja Petra, da zlorablja pravico za pomilosočenje. Listi trdijo, da so bile podkupljene uplivne osebe, ki so izposlovale pomilosočenje obsojenca, ki je svoj čas odpustil princu Juriju meničin dolg 40.000 dinarjev. Justični minister bo baže odstopil vsled teh vesti.

ČENSTOHOVSKO CERKVENO RAZBOJSTVO.

Maščevanje ljubosumnega patra.

Varšava, 13. junija. Zdaj je tu obnovljena obravnava v Macohovem procesu. Helena Macohova je bila imela med tem z nekim vsled vohunstva prijetim jetnikom prepovedano korespondenco. Peter Damas Macoh je bil iz svoje celice natanko videl, kako je Helena koketirala na izprehodu z vohunom. Iz ljubosumnega maščevanja je naznanil državnemu pravdniku, da je premoženje Helenine očeta nakradeno iz samostana. Macoh poziva samostan, naj zahteva nazaj svoje premoženje od očeta Helene.

KOMENSKEGA ŠOLA NA DUNAJU.

Dunaj, 12. junija. Dunajski magistrat je dobil od državnega namestništva odlok, ki razveljavlja magistratno odredbo, s katero je bila Komenskega šola v 3. okraju zaprta. Šole vzlic temu niso še otvorili, ker ugovarja magistrat, da stavba ni primerna za šolske prostore.

NOV PAPEŽEV ODLOK.

Milan, 12. junija. Vatikanski korespondent »Corriera della sera« poroča, da izda papež v najbližjem času odlok, ki se bo bavil z disciplino duhovništva.

STAVKOVNO GIBANJE.

Na angleških dokih.

London, 13. junija. Po poročilu strokovne organizacije delavcev na dokih stavka vsega vkup 45.000 delavcev.

TURCIJA.

Finančna komisija.

Carigrad, 13. junija. Hilmi paša ter bivša ministra Noradungian in Mavrocordato so oddložili svoje mandate v finančni komisiji, ker ne soglašajo z ostalimi člani komisije. Hilmi paša je izjavil, da nima upanja na zakonito rešitev finančnih zadev v tem zasedanju.

Zbornica.

Carigrad, 13. junija. Med živahnimi protesti manjšine je večina sprejela zakon, da se iz ozirov reda in miru prepovedo shodi na javnih potih. Med armenskim poslancem Vartakešom in mladoturškim Dzubolatom bi bilo skoraj prišlo do pretepa.

ITALIJANSKO - TURŠKA VOJNA.

Italijansko brodogradje na Egejskem morju.

Carigrad, 12. junija. Smirnski valj brzojavlja, da je 9. t. m. v pristanišču Küllihi italijanska križarka zaplenila s premogom obloženo otomansko jadnico. V pristanišču sta bili dve italijanski torpedovki, ki pa sta že odpulili. Na obzorju se je pojavila velika oklopnica. Prebivalstvo je bežalo v notranjost dežele. Ena križarka in torpedovka sta pred Kosom.

Carigrad, 12. junija. Mitilenski namestnik brzojavljat. Predsnočnem je priplul od juga do morske ožine Ajvall torpedni razdiralec in je srečal druge bojne ladje in motorni čoln. Menjal je z njimi optične signale in nato izginil.

Bitka pri Zanzurju.

Carigrad, 12. junija. Vojno ministrstvo objavlja o bitki pri Zanzurju naslednje poročilo. Italijani so napadli s poldrugo divizijo utrjeni del Zanzurja in z eno divizijo vzhodni del. Prišlo je do krvavega boja; ko nam je pošlo strelivo, smo se morali umakniti. Sovražne izgube presegajo 1000 mož, naše izgube so 150 mrtvih in 300 ranjenih.

Vsake gospodinje goreča želja je, da bi čim lažje izhajala z denarjem, namenjenim za gospodinjstvo. V tem oziru dobiva n. pr. za kuhinjo toliko raznovrstnih svetov, da se ji je težko odločiti, katero ponudbo naj bi sprejela. Mi ji priporočamo iz prepričanja to-le: poskusite Maggijeve izdelke za juhe, če jih že ne poznate. Izredno bode iznenadeni, ako pripravite n. pr. govejo juho iz Maggijevih kock po 5 vti, katere je jako okusna; priljubljenosti pa s tem denarje in čas. Pazite na ime Maggi in na varstveno znamko zvezdo s križcem.

Novice.

* Organizacija letalcev. Razvoj časa sili na vseh poljih gospodarskega življenja k organizaciji. Zdal pozivlja v plamtečem oklicu znani francoski aviatik Alfred Leblanc svoje poklicne tovariše, da se organizirajo v zvezi zračnih pilotov, ki bo branila in pospeševala gospodarske interese francoskih zrakoplovcev. Vstop je prijavilo že veliko število letalcev. Tisti lepi dnevi, ko so si letalci v par mesecih z drznimi poleti prisvojili lepo premoženje, so že davno minili. Leblanc toži, da dobi danes letalec, ki pogumno tvega svoje življenje, le malo odškodnino za svoje delo in za visoke izdatke, v mnogih slučajih pa si mora letalec trpko dejati, da honorarji niti njegovih izdatkov niso pokrili. »Obetajo nam zlate gore in čudeže, če bi pa se imeli ti čudeži udeležiti v obliki obračunov, tedaj zbeže z možnjam. Če se letalci proti temu ne bore, bodo kmalu prisiljeni, da se odrečejo svojem elementu in se oprimejo drugih izdatnejših poklicev. Porabimo navdušenje množice za letalno umetnost. Vsako obotavljanje bi bilo uničujoče!« Kadar se letalci organizirajo v skupni zvezi, predložijo mestom in podjetnikom svoje zahteve. Zveza pa bo s pomočjo vplačanih prispevkov lahko ustanovila šole za letalce, bo izobrazila novo generacijo letalcev in z ustanovitvijo pokojniškega in nezgodnega sklada skrbela za to, da v izvrševanju svojega poklica ponesrečeni letalci ali njih potomci ne bodo izročeni bedi ali navezani na zasebno milodarnost.

* Köpeniški stotnik umrl. V nekem london-skem hospitalu je umrl v 65. letu svoje starosti čevljar Viljem Voigt, znan pod imenom köpeniškega stotnika. Mož se je proslavil z dejanjem, ki je spravilo ves svet v bučno veselost in ki je našlo mnogo posnemovalcev. Pred šestimi leti je v uniformo stotnika oblečeni čevljar potegnil za nos köpeniškega župana, kateremu se je predstavil za nekakšnega revizorja in izpraznil mestno blagajno. Kmalu so ga prijeli in obsojeni je bil na štiri leta ječe. Odsedel je samo 20 mesecev in je bil pomloščen. Iz ječe se je preselil na Angleško. Francosko in Nizozemsko, kjer se je za denar kazal veselo razpoložnemu občinstvu. Nazadnje se mu je prav slabo godilo in je moral v zavetišče, kjer je umrl. Voigt je zaradi raznovrstnih sleparij in vlovom presedel 27 let svojega življenja za letniškimi zidovi.

* Najstarejša Angležinja. Angleški listi poročajo, da je te dni praznovala v Londonu najstarejša žena na vsem Angleškem gospa Rebeka Clarkova 109. rojstni dan. Gospa dobiva penzijo, po katero hodi vsak teden sama na občinski urad. Imela je devet otrok, izmed katerih je najstarejši sedaj star 80 let. Gospa vidi in sliši še popolnoma dobro in je najbolj srečna.

kadar se pelje s svojim pravnikom, ki je mehanik, z avtomobilom na izprehod. Pred sedmimi leti se je preselila šele v London, prej je živela v majhnem mestu na deželi. V Londonu stanuje pri svojem sinu. Gospa je rekla, da ji je življenje v Londonu mogoč bolj všeč, ker nudi več izprememb, kakor pa življenje na deželi.

*** Požari v Carigradu.** Ni še bilo minulo leto dni od zadnjega katastrofalnega požara v Carigradu, in že je bil izbruhnil pred kratkim nov uničujoč požar ter upepelil nad 1500 človeških domovov; 15.000 ljudi je bilo brez strehe. Lansko leto upepeljenih delov mesta niso na novo pozidali. Razvaline so pospravili in kjer so se bile rodile in pomrle človeške generacije, se pasejo koze po zankrni travi. Ti požari pa niso le elementarni dogodek, ampak so obenem tudi socialni pojav. Predvsem vprašanje požiga. Povprašujejo po vzroku požara. Požigi se čisto dogajajo. Ker so hiše le v najredkejših slučajih zavarovane, hiše revnih ljudi pa celo nikdar ne, se požigi večinoma ne dogajajo zaradi želje po zavarovalni premiji, ampak so dejanje obupa. Pogosto poročajo carigradski listi, da so vdove in beraške rodbine zapalile svoje trhe baje iz enakega obupa, ki jih čisto vodi v samomore in zločine. Toda vsak požar ne uniči kar celih mestnih delov. Da ima požar tako strašen učinek, mora sodelovati tudi veter. Zlasti pospešuje ogenj južni veter. Na drugi strani ni vselej požig prvi vzrok velikega opustošenja. Če pa se je ožen je močno razširil, tedaj prično požigalci s svojim zločinskim delom. Medtem ko na eni strani delajo na to, da preprečijo razširjenje požara — kajti vsled nezadostnega gasilnega orodja niti misli ni, da bi ogenj pogasil, netijo v splošni zmedzi zločinske roke ogenj zdaj tu zdaj tam. Tatovi po poklicu in drugi si pripravijo po tej poti prilike za rope, ki so verni smerniljalci vsakega velikega požara. To so lani dognali v nešteti slučajih in gotovo tudi letos ni bilo drugače. Zakaj število zločinov je močno naraslo; vsak dan bereмо o tatvinah, roparskih napadih in roparskih umorih v Carigradu. Ti zločini so posledice strahne bede v Carigradu in zlasti še v turškem delu mesta, v Stambul. Bodo pospešuje na eni strani vojna, na drugi pa kapitalizem, ki vedno globlje in širše poganja korenine tudi na Turškem. Zategadelj tudi ne morejo več na novo pozidati delov mesta, ki jih je uničil požar, kar so bili preje vedno storili.

*** Žrtve čudodelnega meniha Razputina.** Vsem našim bralcem je gotovo še v živem spominu početje čudodelnega meniha Razputina na dvoru ruskega carja. Svoj čas smo v članku opisali delovanje tega človeka. Iz Peterburga poročajo, da je postala žrtev Razputina so-proga pravega državnega svetnika Lopuhina. Razputinu, ki je zdravil ljudi z molitvijo, je sledila gospa Lopuhinova v Sibirijo, kjer se jo je lotila verska blaznost. Skoraj nago, popolnoma zanemarjeno so dobili gospe v Okroviski in jo spravili na varno. Zadeva zbuja veliko pozornost.

*** Milonar samomorilec.** Francoski milijonar Charles Dubois, ki je zaigral v Monte Carlu nad en milijon frankov, se je na Bodenskem jezeru ustrelil v čolnu in padel v vodo. Lansko jesen se je ustrelil Duboisov brat, bankir v Londonu, ki je tudi v Monte Carlu zaigral svoje premoženje.

Delavsko gibanje.

= Mezdno gibanje graških mizarjev. V Gradcu so odpovedali mizarški pomočniki pogodbo in obenem stavili primerne spremene za novo pogodbo, ki odgovarjajo sedanji druginji. V soboto so zborovali mizarški mojstri. Na zborovanju je stavil načelnik mizarске zadruge predlog, naj se izvoli komite, ki bi vodil pogajanja s pomočniki. Mojstri Jagerinetz, Nieb, Pendl in Jöstl so bili proti vsakemu pogajanju. Po vsem zborovanju je sklepati, da čaka mizarске pomočnike zopet dolg in hud boj, zato naj sedaj ne hodijo mizarji in strojni delavci v Gradec.

= Kako skrbi južna železnica za svoje uslužbence. Železniški čuvaj, sodrug Alojzij Stary iz Wiesa, je v petek, 7. junija, izvršil samomor, ker mu je bila odpovedana služba. Dvanajst let je bil uslužben pri južni železnici in je v službi dobil živčno bolezen. 20. januarja je javil svojo bolezen in 7. junija je dobil od stavbene direkcije pismo z naslednjo vsebino: »Z ozirom na to, da niste več zmožni opravljati železniško službo, je odredila stavbena direkcija, da Vas odpusti iz službe. Obenem Vam naznanjamo, da morate zapustiti stanovanje v čuvajnici št. 4 v teku čnega meseca.« Taka brutalna odpoved je seveda morala spraviti Staryja iz ravnotežja. Bil je silno razburjen. Odpeljal se je še tisti dan v Gradec. Rekel je, da hoče zvedeti pri direkciji pravi vzrok svojega odpusta. V Gradcu so mu povedali isto, kar je bilo v pismenem odloku. To je Staryja tako bolelo, da je šel v smrt. Kupil je v Gradcu revolver in zveplenke in šel v smeri proti Straßgangu. Šel je v neko gostilno in povzil

fosfor, ki ga je nastrgal iz žveplenk. Potem je šel na železniški tir in se ustrelil v usta. Povozil bi ga bil tudi vlak, a so ga še pravočasno dobili in ga prepeljali v graško bolnišnico, kjer je v soboto umrl. Naravnost neumljivo je brutalno postopanje južne železnice, ki kar tako enostavno meče uslužbenca na cesto, zlasti takrat če je uslužbenec priprost delavec. Sodrug Stary je pustil pismo, v katerem pravi, da gre zato v smrt, ker neče biti občini v nadlego. Star je bil 33 let, zapuščal vdovo in dva nepre-skrbljena otroka

Cigani.

Skoraj petsto let je od tega, kar so se pojavili cigani prvič v avstrijskih deželah. In od tega časa so te nepovabljenе goste neprestano zasledovali in preganjali, mučili in obešali, ali vzlic temu so si ohranili svojo svobodo in svoj značaj. Vrv in bič sta napram njim odrekla prav tako kakor nasilni vzgojevalni poskusi, s katerimi so jih proti koncu 18. stoletja hoteli ukrotiti na Španskem in Avstrijskem. Se vedno blodijo skozi naše civilizirane pokrajine brez miru temnopolte čete, ki so od nekega že najpriljubnejši objekt policiji in pesnikom: v njihovi kričeh, pestri capinski bedi živi romantični vagabundov, ki zbuja v kulturnih filistrah neko vprašujoče hrepenenje, ali je res vsa naša civilizacija prava človeška sreča?

Ciganov niso nikdar in nikjer trpeli. Iz Španskega so jih pregnali že l. 1492. Francoske oblasti so leta 1561. zapovedale, da je iz-trebiti vse cigane z ognjem in mečem. Iz Švice so jih izgnali l. 1510. in jim prepovedali vr-nitev. Kdor bi se vrnil, tega so čakale vislice. Prav nič boljše se jim ni godilo na Angleškem, Danskem, Švedskem in Nizozemskem. Na Holandskem so izdali l. 1545. postavo, da naj vsakega cigana, ki ga dobe v deželi bičajo do krvi, naj mu nos od obeh strani raztrgajo obrijejo glavo in brado. Na Francoskem so v 19. stoletju obesili vsakega cigana, ki so ga dobili v deželi.

Zgodovina nam pripoveduje o cigankah, ki so se dale žive pokopati, samo da so dobile mir pred večnim preganjanjem. Iz nekega westfalskega mesta so izgnali cigana, prej so ga seveda pretepli, in mu zagrozili, da ga obesijo, če se vrne. Ko je prišel v drug kraj se mu je ravno tako zgodilo, v tretjem tudi in končno se je vrnil v prvo mesto in prosil, naj ga obesijo.

Najostudnejši justični zločin, kar se jih je kedaj zgodilo, je umor ciganov l. 1782. na Ogrskem. Obsojeni so bili, da so jedli ljudi. V Pešti izhajajoči »Intelligenzblatt« je poročal o tem umoru 4. septembra 1782. l. takole:

»V honvedskem okraju so prišli roparsko četo, ki obstoji že 25 let. 173 roparjev je že v ječi. Iz Čaba poročajo o tej bandi: Živimo v največjem strahu, dan in noč imamo zaklenjene hiše, ker straše okolo ciganske čete, katerim so se pridružili še gorski roparji. Skoraj ne bi mogli verjeti, da so se v Evropi rodili taki zverinski ljudje, ako ne bi sami priznavali zločinov. Priznali so, da so v teku let umorili več kakor 28 oseb, katere so ali skuhal, ali v dimu posušili in potem pojedli. Te ludožrce smo kaznovali 22. prejšnjega meseca v Kemenci takole: enega smo razčetrtili, dva smo od spredaj navzgor strli s kolesom, osem smo jih obesili in štiri ženske smo obglavili. V Baathu smo 24. izvršili naslednje kazni: enega razčetrtili, dvanajst obesili, dva od spodaj navzgor razčetrtili in štiri obesili. V Čabru smo tudi njihovega škofa že pripeljali, da bi ga razčetrtili. Ta škof je imel vedno velik apetit na človeško meso in je priznal, da je snedel dve ženski. Peljali smo ga nazaj v ječo, da ga konfrontiramo z 41 cigani, ki še niso sojeni. V najbližjem času pa pojde v družbi 91 svojih faranov, ki so že obsojeni, na morišče.«

Neki hamburški list je poročal, da so cigani, po lastni izjavi, za neko svojo svatbo zaklali dva človeka in ju použili v družbi svojih gostov z velikim apetitom in veseljem. Kostjo so sežgali, ker pravijo, da so izvrstno gorivo. Ostalih 150 ciganov je pobegnilo in se rešilo tako grozne smrti. Jožef II. jih je prav na skrivnem izpustil, ker se je izkazalo, da vse one osebe še žive, katere so baje pojedli. Nesrečne cigane so toliko časa mučili, da so prisiljeni priznali, da so umorili osebe, ki so jih pogrešali. Vprašali so jih, kje so umorjeni. Kraja seveda niso mogli označiti, ker niso nikogar umorili. Ko so jih pa le še dalje mučili, je zavpil eden v besni jezi: »Požrli smo jih.« Razsodba, ki je še sedaj ohranjena, izpričuje, da so jih resnično umorili le na podlagi prisilene izjave med mučenjem in da niso imeli nitj enega dokaza.

Se bolj kakor pri tem nasilnem zasledovanju so cigani trpeli, ko so jih hoteli — vzgojiti. Marija Terezija jim je s silo odvzela otroke, katere cigani iskreno ljubijo, in izro-

čila otroke kmetom v vzgojo. Vse to iz n-rstvenih nagibov, v resnici pa zato, da so dobili kmetje pomoč pri delu. Saj so znale obla-sti celo izprešati iz ciganov davke.

Cigane preganjajo danes tudi še. Iz kmetov vedno prihajajo klici za odpomoč. Kmečko ljudstvo je na eni strani v vednem strahu pred cigani, na drugi strani pa spošt-ljivo in verno uboga ciganske coprnice. Policijskih odlokov zoper cigane je že ogromen kup in vedno še narašča. Vsi cigani so pod policijskim nadzorstvom. Na Bavarsko ne smejo priti inozemski cigani, tudi nemške ci-gane izženo, če se ne morejo dovolj legiti-mirati. Cigane vtikajo v prisilne delavnice po-sebno tedaj, če hočejo njihove čete razkro-piti. Zelo težko dobe cigani obrtne liste, ki bi jim dovoljevali izvrševati obrt med potova-njem. Cigani ne poznajo torej od držav dru-gega nego policaje, nasilje in brezpravnost.

Bivši monakovski policijski svetnik Dill-mann je ustanovil v Monakovem cigansko cen-tralo in izdal l. 1905. cigansko knjigo, v ka-teri je označenih več kakor 3000 ciganskih družin ali posamezno potujočih ciganov. V knjigi so nekateri cigani tudi fotografirani. Iz podatkov posnemamo naslednje: Štev. 2154. Roché, tudi Rosch, Georg Adam, priimek »Schui«, katoličan, cigan, konjski prekupec in prodajalec parfumov, domovinska in držav-ljanska pravica neznan, rojen med potova-njem staršev 28. okt. 1858 v Wundrachingu, sin optika Janeza Baptista Rochéja, najbrže doma iz Oberhagersthal... 22. aprila 1903 se je oženil v Burgbergu z Magdaleno Dräbler-jevo, ki se nazivlje tudi Ana Magdalena Christ (katoličanka, rojena med potovanjem matere 24. februarja 1857. v Moosu, neza-konska hči kramarice Dräblerjeve iz Burg-berga) in ima naslednje otroke: Jožef, (kato-ličan, rojen med potovanjem matere 28. janu-aria 1866 na vozu, nezakonski sin Magda-lene Christove), Olga (rojena med potova-njem, katoličanka), Krescencija (rojena med potovanjem v nekem hlevu) itd. Dalje pravi zapisnik: kaznovan zaradi tatvine, prestopka javnega reda, nespodobnosti, ker ni otrok odvrčal od beračenja; njegova žena je kaz-novana zaradi ponovne tatvine, prikrivanja, ker ni otrok odvrčala od beračenja; hči Kres-cencija je kaznovana zaradi tatvine pri izme-njavi denarja, upornosti, zglasitve napačnega imena; hči Olga je kaznovana zaradi pre-stopka zakona v krošnjarskem davku.«

To je torej ciganska romantika v pravi luči, ki jo tako obožujejo po šantanih, kjer godejo ciganske kapele, po odrih, po operah, v romanih in lirčnih pesmih, na semnjih in v slikovitih gozdnih zatišjih, kjer imajo šatore.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska Tiskarna« v Ljubljani.

Dobro idoča

gostilna

ki se nahaja v večji obrestujoči se hiši, na pro-metnem kraju v Ljubljanski okolici, se pod iz-redno ugodnimi denarnimi pogoji **proda**.

Pojasnila v posredovalni pisarni

Peter Matelič v Ljubljani

Škofja ulica 10. — Telefon 155.

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 8 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.
Pirnat, Kolodvorska cesta.
Zupančič, Kolodvorska cesta.
Blaž, Dunajska cesta.
Sterkovič, Dunajska cesta.
Fuchs, Marije Terezije cesta.
Tivolj, na žel. prel. pri Nar. domu.
Šubič, Miklošičeva cesta.
Šenk, Resljeva cesta.
Kane, Sv. Petra cesta.
Treo, „
Kušar, „
Podboj, „
Bizjak, Bahoričeva ulica.
Remžgar, Zelena jama.
Svetek, Zaloška cesta.
Sešark, Šelenburgova ulica.
Suhadole Anton, Zelena jama 50.

Dolenec, Prešernova ulica.
Pichler, Kongresni trg.
Ušeničnik, Zidovska ulica.
Kleinstejn, Jurčičev trg.
Wisiak, Gospodska ulica.
Stiene, Valvazorjev trg.
Košir, Hlišerjeva ulica.
Sušnik, Rimska cesta.
Klanšek, Tržaška cesta.
Elsner, Kopitarjeva ulica.
Blaznik, Stari trg.
Kustrin, Breg.
Sever, Krakovski nasip.
Državni kolodvor.
Križaj in Kotnik, Šiška.
Likar, Glince.
Jezeršek, Zaloška cesta

Tobakarne oziroma prodajalne „Zarje“ v Trstu so:

Južni kolodvor.

Ficke, Kasel Silos pred vhodom v prosto luko.

Moze, ulica Miramar 1.

Beden, ulica Madonnina št. 2.

Gostilna Internacional, ulica Giovanni Bo-

cacio št. 25.

Laurenčič, trg pred Kasarno (Piazza Ca-

serma).

Pipan, ulica Ponte della Fabra.

Gramaticopulo, Piazza Barriera.

Bruna, ulica del Rivo.

Raitinger, Riva Grumola št. 20.

Hoeltl, trafika na državnem kolodvoru.

Bajc, ulica Geppa.

Kovač Antonija prodajalna v Sv. Križu.

Muraro Matej, Via Sette Fontane 14.

Geržina, Rojan.

Minussi, Gretta.

Skladišče II. kons. zadrug na Belvedere.

M. Zor, Ljubljana, Sv. Petra c. 38.

oblastveno kcesloniran pokončevalec pod-

gan, miši in mrčes.

Priznalno pismo:

Podpisani potrdim, da je gospod Miroslav Zor izvršil v moji hiši št. 37 in pripadajočem gospodarskem poslopu pokončanje miši in pod-gan, in sicer potom nastavljenja strupenih pa-stilj. — Tekom osmih dni in še preje ni bilo čutiti nobene življavi več. Z uspehom sem zelo zadovoljen ter priporočam gosp. M. Zora v na-vedeni lastnosti.

Glince, 20. dec. 1911.

Josip Tribuč.

Splošna priljubljenost

preizkušenega : Franckovega : kavi-nega pridatka* pripisati je njegovi ne-dosežni izdatnosti v jedru, okusu in barvi.

* s kavnim mlinčkom.

Bioglobin

zdravniško priporočeno

dijetično sredstvo.

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.

Odlično jačilno in krepično sredstvo za mlade in stare.

V steklenicah po 3 K 50 vin. in 2 K v vsaki lekarni.

„SLAVIJA“

GENERALNI ZASTOP „SLAVIJE“ VZAJEMNO ZAVAROVALNE BANKE V LJUBLJANI.

VZAJEMNO ZAVAROVALNA BANKA V PRAGI,

ki je največji slovanski zavarovalni zavod v Avstriji, se najtopeje priporoča ter vabi p. n. slovensko občinstvo, da sklepa zavarovalne pogodbe, posebno za življenje in proti požaru le pri njej. — BANKA „SLAVIJA“ ima posebno ugodne pogoje in prikladne načine za zavarovanje življenja. Njeni tarifi za prekrbljenje za starost, za slučaj smrti roditeljev, za doto otrokom, so najcenejši. Ona razdeljuje ves čisti dobiček svojim članom. Življenske police banke „Slavije“ so neizpodbitne in nezapadle. Gmočno podpira banka „Slavija“ narodna društva in organizacije, prispeva k narodnim dobrodelnim namenom in stremi za izboljšanjem in osamosvojitvijo narodnega gospodarstva. Ogromni rezervni fondl K 54 milijonov jamčijo za popolno varnost. Čistega dobička je do sedaj izplačala svojim članom življenjskega oddelka K 2.485.719. Kapitalij in škod pa je do sedaj izplačala K 109.356.961. — Vsa pojasnila daje ter cenike in razkazila razpošilja drage volje in poštino prosto

Del. glavnica:
K 8.000.000.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Rez. fond nad
K 800.000.

Stritarjeva ulica šte. 2, (lastna hiša).

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih 4 1/2%.